

Nova Prava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Zveza kulturnih društev

Udejstvovanje narodnega delavstva v okviru kulturne matice

V nedeljo, dne 15. t. m., se je vršil občni zbor Zveze kulturnih društev v Ljubljani. Zastopana je bila večina včlanjenih društev, med drugimi tudi Narodna strokovna zveza. Odboru je bila izrečena razrešnica za delo, ki je odsev težav, na katere ZKD in posamezna v njej včlanjena društva ne morejo vplivati. Izvoljen je bil novi odbor, v katerem je tudi zastopnik narodnega delavstva.

Na tem mestu nas ne zanima samo dejstvo, da se je občni zbor vršil, temveč želimo poudariti nekatere izjave funkcionarjev ZKD, ki zadevajo udejstvovanje narodnega delavstva v okviru te kulturne matice. Iz poročil je razvidno, da je osrednji odbor posvetil znatno skrb vprašanju kulturnega in s tem tudi splošno nacionalnega aktiviranja delavstva. Narodna strokovna zveza naj bi postala eden izmed nosilcev kulturnega dela v okviru ZKD poleg Sokola in CMD.

Te ugotovitve so dokaz, da bo ZKD v Ljubljani sledila vzgledu mariborske ZKD, ki je kot član meddruštvenega odbora za zaščito delavstva ob severni meji prevzela znaten del kulturnega in narodno-obrambnega skrbitva za slovenskega delavca v tujerodnih gospodarskih organizacijah na našem nacionalnem področju.

Gotovo je, da ima Zveza kulturnih društev tudi druge naloge, toda prilike nas uče, da je delavstvo eden izmed činiteljev, kateremu je treba dati veliko več možnosti udejstvovanja na nacionalnem polju, da ga odtegnemo tujim vplivom. Zavedati se moramo, da je borba za obstoj zvezana z mnogimi nevarnostmi, zlasti z odvisnostjo, ki lahko postane vzrok za popolno odtujitev narodu ali vsaj za opustitev nujno potrebnih dolžnosti napram narodni skupnosti. Zato upravičeno pričakujemo, da bo novi odbor dokazal z dejanji utemeljenost zagotovil na obnem zboru.

Starostna preskrba

Nemška socialno-politična zakonodaja polaga posebno veliko pozornost na onemoglostno in starostno preskrbo svojih državljanov. Najvažnejšo vlogo pri tem igra prostovoljno zavarovanje pri nosilcih javno-pravnega rentnega zavarovanja. S posebno uredbo je vsem nemškim državljanom brez ozira ali bivajo v tu- ali inozemstvu, in brez ozira na spol in značaj zaposlitve omogočeno prostovoljno zavarovanje pri javno-pravnih usta-

novah socialnega zavarovanja. To pravico imajo vse označene osebe do 40. leta starosti. Zakoniti predpisi so elastični tako, da je prostovoljno zavarovanje mogoče prilagoditi individualnim potrebam vsakega posameznika. Na novo je urejeno tudi vprašanje prostovoljnega višjega zavarovanja obvezno zavarovanih oseb tako, da boljše plačani delavci morejo svojo pokojninsko preskrbo prilagoditi svoji življenjski ravni.

Napredek kmetijstva

Romunski minister za narodno gospodarstvo Constantinescu je sestavil predlog novega zakona, s katerim se bo dosedanja «Banka za kmečki kredit» preuredila v «Banko za industrializacijo kmetijske produkcije». Poleg kreditov za produkcijo in delo, ki jih je dajala že dosedanja banka, bo nudil novi denarni zavod izdatne kredite tudi v naslednje svrhe: za izboljšanje plemena in vrst domače živine in krme, za vnovčevanje romunskih pridelkov na domačih in tujih tržiščih (v ta namen se bo mogla financirati vsa žetev, dajati predujmi na izvoz kmečkih pridelkov in storiti v finančnem pogledu sploh vse za

čim boljše vnovčevanje žetve in kmetijske proizvodnje vobče) in pa za predelovanje kmetijskih pridelkov, s čimer bo omogočena njihova čim rentabilnejša izraba in prodaja.

Temeljni kapital nove banke bo znašal milijardo lejev, vsako leto pa ga bo finančno ministrstvo z drugimi ustanovami vred povečevalo za 100 milijonov lejev, dokler ne bo celotni kapital dosegel vsote treh milijard lejev. Obratni kapital banke se bo lahko zvišal tudi z izdajo obveznic do trojne višine osnovnega kapitala. Krediti se bodo dajali izključno le malim kmetom, ki so lastniki do 50 ha njiv in do 15 ha vinogradov.

Zasluzki in draginja

Iz naših majhnih in zaostalih razmer se moramo dvigniti. Dela in kruha zahteva ljudstvo

Zadnje dve leti so se cene življenjskim potrebščinam zvišale za 10 %. Največji je bil skok cen leta 1937. Stalno je pa naraščala draginja tudi leta 1938., kar se nadaljuje tudi zdaj v letu 1939.

Stalno vzviševanje cen življenjskim potrebščinam vznemirja delavstvo. Kajti navzlic vedno težjim življenjskim prilikam se zaslužki niso bistveno zboljšali.

Po podatkih in računih zagrebške revije «Indeks» znaša povprečni dnevni zaslužek za eksistenčne potrebe štiričlanske delavske družine po cenah iz leta 1937. Din 55.98. Istega leta je pa znašala povprečna zavarovana mezda za moškega delavca Din 26.17. To se pravi, da je delavec, ki ima ženo in dvoje otrok, zaslužil povprečno le polovico tega, kar je potreboval za najnujnejše življenjske potrebe.

Indeks eksistenčne potrebe je omejen res samo na ono prehrano, obleko in obutev, stanovanje, kurjavo in razsvetljavo, ki jo mora imeti vsaka družina, če hoče živeti človeka dostojno življenje. Vse karkoli je podobno udobju, ali je tudi delavcu potrebno s kulturnih vidikov, je iz indeksa eksistenčne potrebe izločeno.

Vprašati se moramo, kako delavci sploh živijo, če zaslužijo samo polovico tega, kar potrebujejo.

Na to vprašanje je samo en odgovor: slabo, skrajno slabo! Primanjkljaj na dohodkih gre na račun prehrane. Delavska družina ima le toliko hrane na razpolago, da preganja najhujšo lakoto. Nima pa hrane, ki bi po svoji kakovosti zadovoljila organizem. Posledice so očitne: delovna moč slabi, bolezni so dnevno v rodbini, tako pri odraslih, kakor pri otrokih. Če si že mora delavska družina pritrgovati pri hrani, je potem kar samo ob sebi umevno, da potroši čim manj za obleko in obutev, in da se zadovolji dostikrat s stanovanjem, ki je vlažno, temno in zato skrajno nezdravo. Za kulturne potrebe veliki večini delavstva ne ostane pare, kaj šele, da bi ostala na razpolago sredstva za oddih in sploh za zdravstveno kulturo.

Družba kaj rada zapira ušesa, kadar se govori o težkem gmočnem stanju delavstva. Stalno dobivamo odgovor, češ da pretiravamo. Ni tako hudo. Poglejte, imamo zdrave delavske otroke in tudi delavci sami so krepki in odporni. Navajajo se primeri industrijskega delavstva, ki zasluzijo preko eksistenčnega minimuma. Pri tem se pa previdno zamolčuje, da je to delavstvo v manjšini, izjema, ki ne potrjuje pravila.

Ce se delavstvo bori za zboljšanje mezdnih pogojev, potem se bori za svoj obstoj. Prav tako moramo razumeti, zakaj se delavstvo upira najmanjšemu zvišanju cen življenjskih potrebščin. Zakaj delavstvu ne more biti vseeno, če se mleko podraži za 50 par in če je mast ali krompir dražji. Vsak povešček cen pomeni novo omejevanje v najpotrebnejšem, padec v še večjo mizerijo kakor je.

Slabim zaslužkom se pridružuje še velika brezposelnost. Že takrat, ko je delavec zaposlen, ne zasluži dovolj. Povprečje letnega zaslužka se pa naravnost obupno zniža, če je delavec mesec dni ali še dalje brez posla. Pri tem so sezonski delavci posebno težko prizadeti.

Ce le kdaj razumno razmišljamo o usodi slovenskega naroda, potem se ne moremo izogniti edinemu zaključku, da moramo takoj in prav brez vsakega odloga zboljšati življenjske pogoje in zaposlitev delavstva. Prav vse govorjenje o narodni skupnosti je kup praznih in jalovih besedi, če del te skupnosti niti živeti ne more. In delavski del narodne skupnosti ni majhen. Saj je v nekaterih srezih celo v večini, v drugih pa zopet tako močno zastopan, da se približuje polovici vsega prebivalstva. Našega naroda brez delavcev in nameščencev ni.

Želimo si načrtnega gospodarstva, velikih gradbenih akcij in s tem veliko zaposlitve in dobre zaslužke. Ni to nemogoča zahteva. Če je drugod izpeljiva, zakaj bi ne bila pri nas. Samo iz naših majhnih, ozkosrčnih razmer se moramo dvigniti. Veliki, širokogrudni ter gospodarsko in socialno iniciativni moramo postati. Prav posebno tisti, ki so odgovorni za usodo naroda.

— tr.

Romunski kmetijski krogi pričakujejo, da bo imela ta vladna akcija ogromen pomen za napredek in izboljšanje celotne romunske

kmetijske produkcije, kakor tudi za izvoz kmečkih pridelkov in za njihovo konkurenčno sposobnost na svetovnih žitnih tržiščih.

Narodna skupščina

Verifikacija mandatov. Beograjski del združene opozicije pride v skupščino. Dr. Maček je pa s svojimi poslanci ostal v Zagrebu

Dne 11. decembra 1938 izvoljena narodna skupščina se je sestala. Poslanci so izročili svoje poverilnice, nato pa izvolili verifikacijski odbor. Mačkovi poslanci so sklenili, da ne pojdejo v narodno skupščino. Beograjski del združene opozicije je po prejšnjem sporazumu z Mačkom sklenil, da se bo udeleževal sej narodne skupščine.

V narodno skupščino je bilo izvoljenih na listi dr. Stojadinovića 306 poslancev, na listi dr. Mačka 67 poslancev. Mandati so bili razdeljeni na podlagi ugotovitve glavnega volilnega odbora, ki je proglasil, da je bilo od 4.080.286 volilcev oddanih glasov za listo dr. Stojadinovića 1.643.783 ali 54,09%, za listo dr. Mačka 1.364.524 ali 44,90%. Tretja državna lista D. Ljotića je dobila 30.734 ali 1,01% oddanih glasov in je ostala brez mandata.

Poslanci, izvoljeni na listi dr. Stojadinovića, pripadajo JRZ, med njimi tudi 6 bivših pripadnikov zagrebske skupine JNS, 2 Nemca, 1

Madžar in 6 Arnavtov.

Poslanci, izvoljeni na listi dr. Mačka, so po svoji politični pripadnosti razdeljeni tako-le: HSS 47 poslancev, SDS 1 poslanec, JNS 4 poslanci in beograjska združena opozicija 15 poslancev.

Po tehniki volilnega zakona ni izvoljen tisti, ki je v okraju dobil večino glasov, ker se večinski državni listi že vnaprej dodeli dve tretjini mandatov in se šele preostale mandate prične deliti med vse pri volitvah udeležene liste. Državna lista, ki je dobila večino, je torej pri delitvi mandatov dvakrat udeležena. Razlika med glasovi, kot so jih dobili posamezni kandidati, da so bili izvoljeni, je zato velika. Največ glasov je dobil beograjski župan Ilić, da je bil izvoljen z 39.683 glasovi, dočim je zadostovalo n. pr. Milanu Dobrovoljcu, da je bil izvoljen v dveh okrajih savske banovine, v prvem 14, v drugem 34 glasov, med tem ko sta njegova nasprotnika dobila skupaj čez 16.000 glasov.

Razgled po svetu

Rimska konferenca

Pretekli teden sta obiskala Mussolinija v Rimu angleška državnikinja Chamberlain in Halifax. Zunanji blesk poseta je bil z največjo spretnostjo pripravljen. Tudi rimsko ljudstvo je bilo na ulicah in manifestativno pozdravljalo angleške goste. Uradni komunike, ki je bil izdan po sestanku med Mussolinijem in Chamberlainom, je zelo skop na besedah in previden v izražanju, še bolj pa kratek, tako da iz komunikeja javnost ni mogla veliko zvedeti. Prav gotovo je pa bilo na rimskih konferencah največ govora o sporu med Italijo in Francijo. Mussolini je Chamberlaina točno informiral o svojih zahtevah v Sredozemskem morju in označil mejo, preko katere ne more več popuščati. Da je bil rimski sestanek namenjen predvsem Franciji, dokazuje dejstvo, da se je Halifax takoj nato sestel v Ženevi s francoskim zunanjim ministrom Bonnetom. Zatrjuje se, da bo sklicana konferenca štirih velesil: Italije, Nemčije, Francije in Anglije. Na konferenci naj bi se rešilo vprašanje o novi podelitvi kolonij. Še pred rimsko konferenco je Hitler pisal Mussoliniju pismo, kjer pravi, da bi v slučaju vojne med Francijo in Italijo ostala Nemčija nevtralna. Opustila bi pa nevtralnost takoj, če bi se lokalna italijansko-francoska vojna razširila v ideološko vojno proti fašizmu, ali če bi se pojavila nevarnost italijanskega poraza.

— Na Tešinskem imajo Čehi večino. Po poljskem uradnem štetju, ki se je izvršilo 2. novembra, je na Tešinskem Poljakov 92.000, Čehov 97.000, Nemcev pa 6500. Pri uradnem štetju ni upoštevanih 20.000 Čehov, ki so jih Poljaki po okupaciji izgnali iz Tešina. Poljaki so s svojim uradnim štetjem potrdili, da do Tešina niso imeli pravice.

— Novo kancelarsko palačo so zgradili Hitlerju v Berlinu. Notranjost palače je obložena z marmorjem. V kletih so garaže za 200 avtomobilov. Po palači je nameščenih 900 pisarn. Delovna soba Hitlerja je zgrajena po vzoru slovite Mussolinijeve delovne sobe.

— Kandidat za predsednika francoske republike je sedanji predsednik poslanske zbornice Eduard Herriot.

— Palestinski Arabci so naslovili na ngleškega kralja spomenico, v kateri zahtevajo svoje pravice, sklicujoč se pri tem na dejstvo, da so bili vsvetovni vojni zavezniki Anglije. V spomenici pravijo, da angleška vojska nastopa proti Arabcem skrajno brutalno. V Palestini vzdržuje Anglija 30.000 vojakov in 15.000 policistov, ki preganjajo in zatirajo Arabce.

pravlja večja skupina kvalificiranih kovinarjev, da dobi zaposlitev v večjem podjetju v državi. Mislimo, da odhod kvalificiranih delavcev ne more biti KID zaželen. Tudi onstran meje prihajajo glasovi, da so naši delavci iskani. Dvomimo, da bi se naši delavci tam dobro počutili. Nihče jih ne bi ljubeznivo gledal, kot mi ne gledamo ljubeznivo onih, ki so nam tujci.

Opazimo, da se na merodajnih mestih vse premalo skrbi za brezposelne. Kar nekam malomarno se preide to akutno vprašanje. Želeli bi, da se tudi v tem pogledu preokrene na boljše.

— Veliki gozdni požari so izbruhnili v Avstraliji na površini v velikosti kot je Slovenija. Ogenj je zažgal mnogo večjih naselbin. Ogenj je zahteval na stotine človeških žrtev, več tisočev ljudi je pa moralo zapustiti svoja stalna bivališča. V Avstraliji vlada ta čas velika vročina, do 45 stopinj Celzija.

— Položaj republikancev v Kataloniji je vedno težavnejši. Francova vojska je z dobro pripravljeno ofenzivo dosegla velike uspehe in zavojevala Tarragono. Nacionalisti imajo z zavzetjem Tarragone v rokah 1500 km obali, dočim jo imajo republikanci le še 750 km. Poročila pravijo, da je tudi Barcelona resno ogrožena od Francovih čet, ki neprestano prodirajo proti morju. Republikanci se tolažijo, da bodo s protiofenzivo zmanjšali pritisk Francove vojske.

— Eksplozije na Angleškem. V Londonu, Manchesteru, Dublinu in Woodvillesu so na javnih trgih eksplodirale bombe. Kdo je bombe užgal, ni znano. Javnost je zelo razburjena. Nekaj oseb je ranjenih in mrtvih.

— Nacionalisti v Siriji so pričeli z veliko akcijo, da se dežela popolnoma osvobodi francoskega protektorata. Francija je že leta 1936, sklenila s Sirijo pogodbo, po kateri bi Sirija postopno postala samostojna država. Pogodbe pa do danes še ni ratificiral francoski parlament. Na Francoskem se uveljavljajo celo mišljenja, da bi bilo v današnjih prilikah že sklenjeno pogodbo revidirati. Te namere francoske zunanje politike so pa povzročile v Siriji veliko razburjenja in celo velike demonstracije, katere je moralo udušiti vojaštvo.

— Streli na nemška predstavništva. Na nemška zunanja zastopstva v Haagu in Amsterdamu so neznanici oddali strele. Nemško časopisje dolži žide kot povzročitelje atentatov.

— Ameriški kongres razpravlja o predlogu predsednika Roosevelta, ki zahteva kredit 525 milijonov dolarjev (26 milijard dinarjev). Od tega ogromnega kredita bo uporabljenih 300 milijonov za gradnjo novih bojnih ladij, 65 milijonov za gradnjo morskih oporišč, 10 milijonov za izobrazbo 25.000 pilotov, 27 milijonov za obrambna dela ob Panamskem prekopu, ostali krediti pa za nabavo topov, pušk in drugega orožja.

— Novo ljudsko štetje v sovjetski Rusiji se je pričelo 17. t. m. Popis prebivalstva vrši 400.000 komisarjev. Po štetju leta 1926. je imela Rusija 147 milijonov prebivalcev, sedaj pa računajo, da jih bodo našli 183 milijonov.

Javni nameščenici

Koliko je v državni službi javnih nameščencev in kakšni so izdatki

Novoizvoljeno narodno skupščino že čaka predlog novega državnega proračuna za proračunsko leto 1939./40. Poročajo, da letos izdatki za državne nameščenice ne bodo zmanjšani, temveč nasprotno še nekoliko povečani, to pa zaradi zvišanja števila nameščencev v nekaterih resorih.

Državnih uslužbencev imamo 199.066, in sicer: ministrov in banov je 28, uradnikov 70.506, uradniških pripravnikov 12.067, zvanikov 36.964, služiteljev 10.919, kontraktualnih in honorarnih uslužbencev ter dnevničarjev 21.274, nerazvrščenega osebja 2665, oficirjev in vojaških uradnikov 11.920, podčastnikov, vojaških godbenikov in orožnikov pa je 32.723.

Pri banskih upravah je bilo v preteklem letu 50.163 državnih uslužbencev, in sicer: v dravski banovini 6595, v savski 10.089, v vrbaski 2288, v primorski 3133, v drinski 4387, v zetski 3648, v dunavski 7980, v moravski 4452, v vardarski 5120 in na področju uprave mesta Beograda 2741.

Za 59.906 državnih upokojencev in upokojenk je bilo izdanih lani skupno 1.017.294.193 dinarjev, za 71.737 invalidov, njihovih družinskih članov in vojnih vdov ter sirot pa 107.685.454 dinarjev. Celokupni osebni izdatki v državnem proračunu so znašali lani 5504 mil. 971.864 dinarjev, celotni materialni izdatki pa 6.675.028.156 dinarjev.

Tudi pri nas so brez dela

Zanimivo poročilo o položaju delavstva na Jesenicah

Še nedavno so nekateri časopisi stalno poročali, da na Jesenicah ne poznamo brezposelnih delavcev. Poročila pa niso bila točna. Kajti meseca maja je pričela KID reducirati. Do novembra je bilo reduciranih nad 500 delavcev. Ta številka se pa stalno veča. Delavci, ki se vračajo iz kaderske službe, ostajajo tudi brez zaposlitve, če so tudi pred odhodom k vojakom bili zaposleni pri KID. Strokovna organizacija te delavce podpira in intervenira zanje. Žalibog pa večkrat brez uspeha. KID se je sicer obvezala s kolektivno pogodbo, da bo prvenstveno sprejemala na delo one, ki so se vrnili od vojakov. Če pa KID delavcev ne potrebuje, potem seveda tudi vojaških povratnikov ne more sprejeti.

Zelo veliko imamo družinskih očetov, ki so bili pri KID reducirani in še do danes niso dobili drugega zaslužka. Navezani so na javno pomoč. Največ podpor dobe od strokovne organizacije. Pred meseci smo bili obveščeni, da bi se za reduciranje dobilo vsaj začasno zaposlitev pri «Slogradu». KID naj bi oddala «Slogradu» večja gradbena dela pod pogojem, da zaposli predvsem reducirane delavce pri KID, ki so se vrnili iz vojaške službe. Z namestitvami pa pozneje ni bilo prida, vsaj je samo majhno število delavcev dobilo skromen zaslužek.

Pogosti so slučaji, da ostanejo ravno domačini brez zaslužka. Domačini morajo iskati zaslužek v drugih krajih, nekateri celo v inozemstvu. Prav zadnji čas se pri-

„OBNOVA“

NOVAK, MARIBOR
Jurčičeva 6

Najceneje kupite pri nas:
pohištvo, tapetniške izdelke, linolej preproge, zavese, odeje, železno pohištvo, otroške vozičke itd.

TEKOM TEDNA

Pomoč bližnjemu

Tudi v letošnji zimi so se v raznih naših mestih, sledeč svetlemu vzgledu tujine, ustanovile posebne «zimske pomoči», ki so zbrale nekaj skromnih sredstev in ustanovile nekaj zasilnih kuhinj. To pa je bilo tudi vse! Že prej, preden je popustil mraz in je nastopilo južno vreme, je omrznilo ono bogato in dobrodelno javno srce, ki je videlo višek osrečenja vseh lačnih, nesrečnih, ponižanih in razžaljenih predvsem v tem, da jih je povabilo pod božično drevo, jim dalo pest preležanih sladkarij in krp ter lonček vročega čaja. S tem je bilo začeto in končano. Kakor pač vedno doslej pri nas, ki smo narod junakov in drenovih grč, navajenih sentimentalnosti. Toda zima še ni pri kraju in beda širokih ljudskih množic dan za dnem narašča. Če se je slučajno pričel sneg taliti in je zapihal jug čez deželo, še ni konec lakote, pomanjkanja in nesreče stotisočih bratov in sester naše krvi, neštetih otrok, o katerih pravimo, da so vsa naša bodočnost in prihodnja trdna varnost domovine. Tuberkulozni in do kosti izstradani, brezmišičasti, rahitični in malokrvni naraščaj bo slab razmnoževalec rodu in še slabši branitelj vsega onega, za kar so milijoni na bojnih poljanah položili svoja življenja. Zato združimo vse narodne sile v enotno skupno podporno akcijo, ki mora podpirati vse potrebne prav vse leto brez razlike letnega časa ali pa prazničnih in delovnih dni!

= Ker je z novim letom v «Novi Pravdi» grafološki kotiček ukinjen, sporočam, da sem pripravljen odgovoriti pismeno sledečim šifram: Stroj — Glasba Hrastnik — M. F. — Pišta — Caruzo — Lenuh — Marta B. — Maksimir — Lujza — Svobodoljub. Z navedbo točnega naslova se obrnite na: Smolej Lojze, tov. del., Kranjska gora 140.

= Veleblagovnice prepovedane. Trgovinsko ministrstvo je izdalo odlok, da se v nobenem kraju ne sme več na novo ustanoviti veleblagovnice, ali njih podružnice, ali prodajalne.

= V kotredeškem rovu ponesrečeni Ivan Jere je na opeklinah umrl. Tako je strahovita eksplozija zahtevala dvojne rudarskih življenj.

= Transmisija na žagi pri gradu Klevevžu je zgrabila in do smrti razmesarila graščaka Ulma.

= Beogradski Avtoklub je organiziral brezplačne šoferske tečaje, ki se jih lahko udeležijo vsakdo. V pozivu na javnost opozarja klub, v koliki meri je narodu in državi potrebnih veliko število dobro izvežbanih šoferjev v mirnem in vojnem času.

= Aretacije v Zagrebu. Organi policijske uprave so aretirali osem članov ilegalne organizacije «Hrvatska meščanska zaščita».

= Izvoz industrije za predelavo mesa je padel za 30%.

= Za predsednika slovenske Akademije znanosti in umetnosti je bil s kraljevim ukazom imenovan akademik Rajko Nahtigal.

= Novo železniško progo grade iz Banja Luke čez Valjevo v Beograd.

= Učiteljstvo je poslalo ministru financ zahtevo, da se zvišajo draginjske doklade državnih nameščenec.

= Državni dohodki so prvih osem mesecev proračunskega leta znašali za skoraj 900 milijonov več, kot so pa bili preračunani. Že iz samo teh višjih dohodkov bi se lahko državnim uslužbencem zvišale plače.

= Liga proti alkoholizmu. V ponedeljek, dne 16. januarja t. l., se je vršil v Ljubljani ustanovni občni zbor Lige proti alkoholizmu. Občnemu zboru so prisostvovali različni zastopniki javnih in zasebnih korporacij, ki so s polnim razumevanjem obljubili svoje sodelovanje z željo, da se zajezi naša največja narodna sramota: pijančevanje!

= Znižano vožnjo 50% je odobrila Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu vsem posetnikom spomladanskega in jesenskega velesejma v Ljubljani. Za spomladanski velesejem velja ta ugodnost za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija.

= Naši delavci v Nemčiji. Nemška vlada je sporočila, da sprejme letos 13.000 naših delavcev. V prvi vrsti pridejo v poštev poljedelski delavci in delavci pri zgradbah železniških prog.

= Judovsko delavsko društvo v Sarajevu je banska uprava razpustila.

= Zanimiv industrijski proces se je obravnaval pred sodiščem v Celju. Ljubljanski industrijalec Medič je pričel graditi v Domžalah novo tovarno za izdelovanje lito-bona. Kemična tovarna v Celju je Mediča obtožila, da gradi tovarno po načrtih, ki so njena last. Načrti za gradnjo tovarne so kemično tovarno stali en milijon dinarjev. Sedaj je te načrte prenesel od kemične tovarne k Mediču, bivši ravnatelj kemične tovarne Milošević. Industrijalec Medič odklanja obtožbo in še prav posebej podtikanje, da se je izvršila industrijska špijonaža. Cela afera naj je le plod nelojalne konkurence.

= Strokovni tečaj za kovinsko stroko, za krojače in mizarje prireja od 15. t. m. naprej podružnica Zavoda za pospeševanje obrti v Celju.

= Tovarno za izdelavo bombažnega sukanca namerava zgraditi neki angleški koncern. Investiral bi 60 milijonov dinarjev. Tovarna bi stala na ozemlju predvojne Srbije.

Mezdna gibanja

Položaj na delovnem trgu. Odpovedane kolektivne pogodbe pri „Savi“ in čevljariskim pomočnikom

Poročali smo že, da so delavske strokovne organizacije odpovedale kolektivno pogodbo, sklenjeno s tekstilno industrij. Delavstvo je prepričano, da bo z novo kolektivno pogodbo doseglo boljše delovne pogoje. Predvsem bi se morale mezde zvišati. Življenjske potrebe so dnevno dražje, vsled tega je eksistenca delavstva vedno bolj ogrožena.

Da naša trditev o povišanju cen življenjskih potrebščin ni brez podlage izrečena, potrjujejo indeksi poročila Narodne banke. Po

indeksu Narodne banke za december 1938 se je od decembra 1937 podražila prehrana za 6.6%. Od januarja 1937 do decembra 1938 znaša podražitev prehrane preko 10%. Istočasno se pa mezde v nobenem slučaju niso povišale za 10%.

Poleg odpovedane kolektivne pogodbe za tekstilno delavstvo imamo odpovedani tudi kolektivni pogodbi za delavce kovinske industrije «Sava» na Jesenicah in za čevljariskim pomočniki. V obeh slučajih so kolektivno pogodbo odpovedali delodajalci.

Delavstvo industrije „Sava“

Industrijsko podjetje «Sava» na Jesenicah je 1. januarja odpovedalo kolektivno pogodbo. Veljavnost pogodbe poteče 1. februarja. Verjetno je, da namerava podjetje pritisniti na delavstvo, da sprejme slabše delovne pogoje. Od zavednosti in strokovne solidarnosti delavstva je sedaj odvisno, ali se bo namera tovarne posrečila, ali ne.

Za kolektivno pogodbo se je moralo delavstvo podjetja «Sava» težko boriti. Pogodba je bila sklenjena lansko leto 29. aprila. Pogajanja so trajala več kot štiri mesece. Šele z razsodbo razsodišča, ki posluje po določilih uredbe o minimalnih mezdah, je podjetje pristalo na kolektivno pogodbo. Tekom meznega boja je nekaj delavcev celo izgubilo službo, ker so se po mišljenju podjetja izpostavili za upravičene delavske zahteve.

Tekom celega leta je delavstvo čutilo, da podjetju ni po volji kolektivna pogodba. Kdor je le nekoliko glasneje izrazil svoje želje, je bil kmalu odpuščen. Z namestitvami drugih delavcev tovarna ni bila v zadregi, saj ji je bil na razpolago stalen kader delavcev, ki so bili pri KID reducirani.

NSZ na Jesenicah je 14. t. m. sklicala sestanek delavstva, zaposlenega pri tvrdki «Sava». Na sestanku je bilo sklenjeno, da se bo delavstvo odločno borilo za novo kolektivno pogodbo. Vodstvo podružnice NSZ je pooblaščen, da prične tozadevna pogajanja. Pričakujemo, da se bodo akciji za sklenitev nove kolektivne pogodbe pridružili tudi tisti delavci, ki stoje zaenkrat še brez pravega interesa za svoje koristi ob strani.

Sporazum za čevljarje odpovedan

Podjetja so z dne 12. januarja 1939 odpovedala sporazum, sklenjen med čevljariskimi pomočniki in delodajalci.

Delodajalci javljajo, da so se prilike v podjetjih občutno poslabšale in predlagajo osnutek novega sporazuma kot sledi:

Čl. 1. 1. Delo se plačuje z akordnimi in urnimi mezdami. 2. V veljavni ostanejo akordne postavke, določene z delovnim sporazumom iz leta 1936. s pet- oziroma osem- odstotnim poviškom, kakor predvideva to sporazum iz leta 1938. 3. Nove akordne postavke se bodo določale na bazi, da bo lahko zaposlil povprečen delavec (srednje priden in sposoben) min. 3.50 din na uro. 4. Stalne urne mezde se bodo določale primerno odnosno v sorazmerju z akordnimi postavkami.

Čl. 2. Delovni čas traja 10 ur dnevno. Začetek in konec dela določa vodstvo podjetja. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih delo počiva. Delo ob takih dnevih se plača s 50% poviškom.

Čl. 3. Za sprejemanje in odpuščanje delavstva veljajo tozadevna določila obrtnega zakona.

Čl. 4. Za poslovanje obratnih zapnikov veljajo tozadevna zakonita določila.

Čl. 5. Vsakemu delavcu ali delavki je delodajalec dolžan prodati čevlje z 20% popustom na detajlne cene, ki so zabeležene v ceniku dotičnega podjetja, za njegovo osebno uporabo in za uporabo njegovih

družinskih članov, katere je dolžan preživljati.

Čl. 6. Veljavnost tega sporazuma se določi za dobo enega leta. Obojestranski odpovedni rok znaša 10 dni. Čim se sporazum ne odpove ali če se odpove in se v odpovednem roku ne sklene novi, se veljavnost tega sporazuma podaljša za dobo enega leta.

Predlog, ki so ga poslali delodajalci, je precej okrnjen, posebno kar se tiče socialne in splošne delavske zakonodaje. Kar pa se tiče mezd pa ni bistvenih izprememb. Iz vsega predloga je razvidno, da so delodajalce najbolj tiščale deputatne dajatve, kar pa mislimo, da je neupravičeno in nesocialno. Čudno se nam tudi zdi, da so delodajalci uporabili čas, ki je skorajda neprikladen in komaj 3 mesece po doseženem sporazumu po mezdni gibanju in štrajku, ki se je vršil meseca septembra 1938. Delodajalci bi morali biti tako uvideni, da bi tedaj, ko je delavstvo prosilo za povišek in za delne izpremembe veljavnega sporazuma iz leta 1936., uredili tudi ostale zadeve ter med temi tudi deputatne dajatve ter bi si tako prikrajšali delo, ki nas lahko zavede bogve kam.

Strokovne organizacije bodo seveda k temu osnutku izdelale svoj nov osnutek, ki bo dopolnjen s socialno in splošno zakonodajo ter splošnimi določili, ki so običajno v kolektivnih pogodbah, odn. delavskih sporazumih.

Ing. arh. JELENC & inž. ŠLAJMER

Gradbeno podjetje in tehnična pisarna, družba z o. z.

MARIBOR, Vrazova ulica (pri mestnem parku)

TELEFON 22-12

Iz naših delavskih krajev Na vprašanje - odgovor

Jesenice

Prosvetni odsek NSZ priredi dne 24. t. m. ob pol osmih zvečer predavanje dr. J. Bohinca o važnosti in pomenu delavskih strokovnih organizacij. Tovariše vabimo, da se zanimivega predavanja udeležijo v čim večjem številu.

Vabilo tamburašem. Kdor bi se rad vpisal v tamburaški zbor, naj se zgleda v ponedeljkih, sredo ali petkih ob pol osmih zvečer v članski sobi NSZ v Sokolskem domu. Tudi začetniki so dobrodošli.

Zveza narodnih žen in deklet vabi na predavanje, ki se vrši v četrtek, dne 26. t. m. ob pol osmih zvečer v prostorih NSZ (Sokolski dom). Predava dr. Alujevič o pomenu žene v javnem življenju. Tovariši, opozorite žene in dekleta na važno predavanje.

Po pomoti je nekdo vzel v pisarni NSZ dežnik, ki ni njegov. Prosimo, da dežnik vrne. V pisarni NSZ mu je njegov dežnik na razpolago. — Odbor.

Za tiskovni sklad «Nove Pravde» so darovali: Robič Ivan, Jesenice, Spodnji Plavž 8, din 3.50. Tičar Franc, Jesenice, Obrtniška ul. 22, din 20.—. — Darovalcem naša iskrena hvala.

Maribor

Članski sestanek je priredila mariborska podružnica v nedeljo 15. t. m. v svoji predavalnici. Sestanek bi bil lahko boljše obiskan, če bi se članstvo zavedalo svoje dolžnosti napram organizaciji. Na sestanku, katerega je vodil podpredsednik tov. Ravš, je kot prvi poročal okrožni tajnik tov. Krawos o vseh aktualnih delavskih vprašanjih in bodočem delu podružnice. Za njim je govoril o volitvah obratnih zapornikov tov. Bajt, ki je dal podrobna navodila o postopku pri volitvah. Po sestanku se je vršilo vpisovanje v tamburaški zbor in dramatični odsek. Prijavljeno je lepo število tamburašev in članov dramatičnega odseka.

Poravnajte članarino. Članom, ki nimajo poravnane članarine za december 1938, ustavimo s prihodnjo številko list. Kdor noče ostati brez «Nove Pravde», naj takoj poravnata članarino.

Koledarčki za leto 1939. so prispeli in se dobijo v tajništvu NSZ, Sodna ul. 9. Koledarčki stanejo komad po 8 dinarjev. So zelo pestri in imajo važne podatke, ki morajo zanimati vsakega delavca. Naj ne bo člana brez našega koledarčka.

Domžale

Umrl je dne 10. decembra 1938 v splošni bolnici v Ljubljani naš tovariš in zvesti član domžalske podružnice Kokalj Anton. Pokojnik je bil med članstvom izredno priljubljen, zato nas je njegova smrt tem bolj prizadela. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

Občni zbor podružnice, ki se je vršil v nedeljo dne 15. januarja t. l., je zopet pokazal, da je domžalska podružnica na najboljši poti k uspešnemu razvoju. Iz poročil tovarišev odbornikov je bilo razbrati, da se je podružnica zanimala v pretekli poslovni dobi za vsa aktualna vprašanja, ki so se tikala zaposlenih tovarišev. Pri volitvah je bil ponovno izvoljen z malimi izpremembami stari odbor s tov. Weitom kot predsednikom na čelu.

Občnega zbora se je udeležil tudi delegat centrale, ki je poročal o pomenu organizacije in o starostnem zavarovanju.

Zagorje ob Savi

Občni zbor podružnice NSZ v Zagorju ob Savi se je vršil v nedeljo dne 15. januarja. Občni zbor je bil

zelo dobro obiskan. Podružnica je v preteklem letu prav lepo napredovala. Z ustanovitvijo prosvetnega odseka in marljivim delom članstva je razvidno, da se članstvo v polni meri zaveda svoje dolžnosti in je razveseljivo tudi to, da število članstva stalno narašča. Izčrpno poročilo je podal tudi delegat centrale tov. Vadnjak, nakar so se izvršile volitve odbora, kateremu načeluje tov. Sedlar. Po lepo uspelem zboru se je vršil družabni večer v gostilni pri Polcu, ki je dokazal, da ljudstvo simpatizira z našo podružnico in z narodnim delavstvom.

Žiri

Svoj redni letni občni zbor je imela podružnica v nedeljo 15. t. m. v Žirih. Ta občni zbor je lepo uspel in tudi udeležba je bila zadovoljiva, iz česar lahko sklepamo, da delavstvo pravilno pojmuje in ceni svojo organizacijo. Po podanih poročilih, ki so jih podali funkcionarji, je razvidno, da je podružnica lepo napredovala ter stalno napreduje in upamo, da bo drugo leto, ko se bo vršil 10. redni letni občni zbor, v podružnici združeno vse delavstvo iz Žirov in okolice. Dosedanji odbor zasluži vso pohvalo in članstvo mu je izreklo vse zaupanje ter hotelo, da ostane kar na svojem mestu. Ker se je prejšnji predsednik tov. Tušar odrekel svojega položaja radi momentane situacije, je bil izvoljen za predsednika tov. Dermota Rudolf. Tov. Tušar pa je prevzel podpredsedniško mesto. V ostalem pa so bili v odbor izvoljeni še sledeči tovariši: Oblak Franc, Likar Stanko, Jesenko Franc, Panomarenko Matija, Ivanov Matvej, Mazini Bruno, Petrič Ignac, Jereb Franc, Žakelj Janko. Želimo, da bi tudi ta odbor šel po pravih in do cilja, ki mu ga je zažrtal prejšnji odbor ter upamo, da bo 10. letni občni zbor nadvse časten.

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Oh!» je zasikal Ditrich prizadeto. «Oh, kujon, česar si ne prislužim, tega nimam. Zaslužiš jo po gobcu.»

«Kar tiho bodite. Žena streže po hišah in vi tudi zaslužite za sebe. Otrok pa tudi nimate», se je napol ironično posmejala Ditrichovka.

Dolgin je mahnil z roko:

«Dajte mi že mir. Ampak če bi imel denar, dve sto kron, ljuba zlata, bi jih vedel prav obrniti. Zdaj bo božja pot svetega Matije. Če bi mogel nakupiti sladkarij! Drobnarije, velika srca iz lecta, turški med, gosje pogačice, pražene mandlje. Zasluži se sto do dvesto procentov. Namesto da bi ponujal za druge, bom ponujal zase. Ditrich, pojdi za kompanjona.»

«Toda stojnico, kje bi vzeli stojnico», je govorila Ditrichovka.

«Kakšno stojnico? Menda ne mislite, da bi ne bilo zadosti par deščic. Če bi imel jutri zjutraj dve sto kron, jih imam zvečer štiri sto, če ne pet. Ali ste me kedaj slišali, kako znam privabljati ljudi? Nihče nima takega glasu kot jaz. Okoun me ne preplačuje brez vzroka. Da, gospa Ditrichova, sanjam o tem, da se nekoč osamosvojim. Znašam na kup, pa kaj pomaga, ko nikdar ne izhajamo do konca meseca. Ali ste slišali v poslednjem času, da sem bil kdaj v krčmi? Za pet desetih zork je vse, kar na dan potratim.»

«Ko bi imel, bi ti šel za kompanjona», je izjavil Ditrich. «Pri priči. Za to je treba evenka. Pa ga ni.»

«Nimamo, gospod Rehek», je rekla Ditrichovka. «Ko bi imeli, saj veste, poznate nas.»

Rehek je skomignil z rameni in mežiknil, kakor

Ljubljancan. — Moja žena ima pokvarjene zobe. Rada bi si jih popravila. Ali ima ona pravico do polovične cene pri OUZD z ozirom na to, da plačujem jaz kot njen mož prispevek v bolniško blagajno preko 15 let. — Na podlagi Vašega članstva ima Vaša žena pravico do 50%nega popusta za plombaranje in za ruvanje zob. Nima pa te pravice za napravo umetnega zobovja, do katerega imajo pravico samo člani. Vendar pripominjamo, da velja navedena ugodnost samo v primeru, če ženo vzdržujete Vi in nima sama lastnih dohodkov, ki bi ji zadoščali za samostojno vzdrževanje.

Ljubljancan. — Delam pri stavbeniku, ki nam ne izplačuje mezd v kuvertah, pač pa kar lastnoročno in seveda vse v najlepšem redu. V «Delavskem zavarovanju», ki ga izdaja OUZD, pa piše (oktobrska številka), da bo moral vsak član dokazati, da mu je delodajalec res odtegnil njegov delež prispevka. Prosim, kje naj iščem potrdilo, ker nimam kuvert? — V Vašem primeru bo prav, če od delodajalca zahtevate bodisi vsak mesec ali najkasneje ob izstopu iz službe, da Vam izstavi potrdilo, s katerim Vam potrjuje, da Vam je za dobo Vašega za-

poslenja odtegoval na Vas odpadajoči znesek za prispevke socialnega zavarovanja. Če bi Vam delodajalec tako potrdilo odklonil, se zglasite pri Okrožnem uradu, kjer Vas bodo poučili, kaj Vam je v takem primeru storiti.

«Ponesrečeni» — Dobrunje. Za dobo enega leta mi je OUZD priznal začasno rento. Po zdravniškem pregledu je pa OUZD odklonil nadaljnjo izplačevanje rente, češ, da sem za delo popolnoma sposoben. To pa ni res. Kaj mi je storiti? — Proti odloku OUZD se pritožite na rentno komisijo. Če ne znate sami sestaviti pritožbe, se obrnite na NSZ, ki Vam bo pomagala. Pazite pa, da se držite pritožbenega roka, ki je na odloku OUZD naveden.

Posteljno perje

od Din 8.— naprej

kemično očiščeno se dobi pri

„LUNA“

samo Maribor, Glavni trg 24

POHIŠTVO!

E. ZELENKA

tovarna pohištva, tapetništvo in vse stanovanjske opreme

MARIBOR, Ulica 10. oktobra štev. 5

Ob prenovitvi trdke nam je danes mogoče po izredno nizkih cenah nuditi najnovejše modele spalnic, jedilnic, kavev, madracov, preprog itd. Obrnite se zaupljivo na nas in prepričajte se sami o nizkih cenah in solidni izdelavi.

Dobite pa tudi vse na obroke!

bi hotel pokazati, da res ni prišel k njim na posodo po denar. V kompanijo da. Toda na posodo?

«Če bi imel dve sto, jutri, pojutrišnjem imam blaga za štiri sto in po romanju bi zaslužili tisočak.»

«Da, da», je vzdihnila Ditrichovka, «denar dela nov denar.»

«Tak primer so banke», je spregovoril Ditrich in prestavil nogo. Obrnil se je k ženi. «Če moreš vložiti milijon, krasno živiš do še tako pozne smrti. Ko bi ti bil oče zapustil tri milijone dote, predstavi si, da bi letno vlekli... koliko, Rehek, bi mislil, da bi vlekli? Ko si tak trgovec.»

«Da se vam ljubi, gospoda», je žalostno rekel Rehek. «Požvižgam se na to.»

«To je resna zadeva, Rehek. Štirideset tisoč od enega milijona, če računamo, da bi bil naložen po štiri odstotke. Sto dvajset tisoč od treh milijonov.»

«Bi vlekli ti? Da. Natanko. Pa Ditrichovka bi ne pobrala tebe! Kaj bi takšno prazno govorjenje. Potrebujem dve sto, ti pa govoriš o milijardah in mi ne posodiš niti šestice.»

Jože se je nasmehnil. Potem je trenutek razmišljal, nakar je vprašal:

«Dve sto kron? Če bi zagotovo vedel, da bo kaj zaslužka, bi mogel iti z vami.»

Venoušek, ki je prišel z Rehkom in sedel brez besede, je vstal, se pokril s čepico in šel ven. V hipu je bil nazaj. Slišal je, kako je Rehek izbruhnil:

«Zaslužka! Če vam jaz tako pravim, potem lahko vzamete na to strup!»

Ditrichovka je napravila nekako neverjetno kretnjo in njen mož se je zakrohotal.

Jože se je nekoliko zmedel, toda Rehek se ga je lotil z zgovornostjo, katere je zmožen peskar, ki hodi po hišah, in priložnostni kričar na sejnih.

(Dalje prihodnjič.)